

СЫНАҚ ЗЕРТХАНАНЫҢ САПА МЕНЕДЖМЕНТ ЖҮЙЕСІНІҢ ҮРДСІН ӨЗІРЛЕУ

Жұмағали Асылбек Қайратұлы

Wap.aseke.kz@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті СиС – 41 тобының студенті,

Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

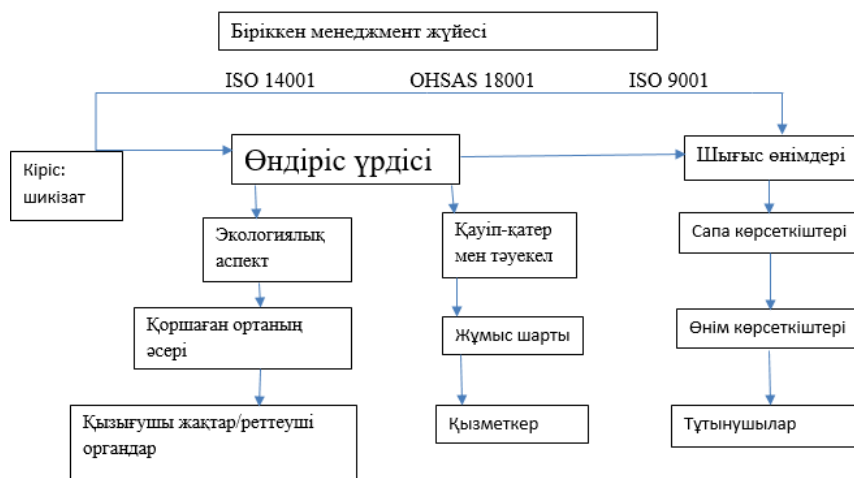
Ғылыми жетекші – т.ғ.д., профессор Б.У.Байхожаева

Қазіргі уақытта жетекші орында сапа менеджмент жүйесін әзірлейтін, жүзеге асыратын және сертификаттайтын сынақ зертханалары ҚР СТ ISO/IEC 17025-2018 «Сынақ және калибрлеу зертханаларының құзыреттілігіне қойылатын жалпы талаптар» ұлттық стандартының талаптарына сәйкес жұмыс істейді. Сапа менеджменті жүйесін іске асыру және тиімділігін үздіксіз жетілдіру қағидатын негізге ала отырып, сынақ зертханаларына олардың қызметінің нәтижелігін мен тиімділігін арттыруға және жеткізілетін өнімдердің жоғары сапалы және талаптарға сай болуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Зертханалық сапа жүйесінің негізгі міндеті - белгіленген көрсеткіштермен тексерілгенде және осы көрсеткіштердің белгіленген талаптарға сәйкес келуін бағалау кезінде өнім сапасы мен қауіпсіздік көрсеткіштерінің құндылықтары туралы шынайы ақпаратты алу үшін қажетті жағдайларды құру және тұрақты көбейту болып табылады. Зертханалық жұмыстардың ҚР СТ ISO/IEC 17025-2018 талаптарына сәйкестігі сынау зертханасының техникалық құзыреттілік және басқару жүйесінің талаптарына сәйкес келетіндігін білдіреді. Егер зертхана осы талаптарды орындайтын болса, онда ол тұтынушыға техникалық сынақ нәтижелерін алу шарттары қанағаттандырылатынын кепілдейді[1].

Өлшеулерге деген қызығушылықтың артуы сапа өлшемін өлшеудің жаңа әдістерін (ISO / IEC 5725) және басқарудың басқа жүйелерін енгізу арқылы интеграцияланған менеджмент жүйесін (ISO 9001:2015, ISO/IEC 17025:2016) енгізу арқылы сынақ зертханаларын басқаруды оңтайландыру қажеттілігіне әкелді[2].

Біріккен менеджмент жүйесі (БМЖ) - әр түрлі мүдделі тараптардың, соның ішінде тұтынушылардың, жеткізушілердің, ұйым қызметкерлерінің, меншік иелері мен акционерлерінің, мемлекет пен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған жүйе (1-сурет).

1 - сурет Біріккен менеджмент жүйесі

Басқару жүйесінің басты мақсаттарының бірі - әрбір мүдделі тараптың нақты қажеттіліктерін анықтау және зерттеу. Егер мүдделі тараптардың кем дегенде біреуі қанағаттандырылмаса, мұндай ұйым ұзақ мерзімді табысқа жете алмайды. БМЖ - бұл жүйенің бірден бірнеше стандарттарының талаптарын қанағаттандыратын жүйе [3].

Сұраныстар мен үміттердің үнемі өсуі, сондай-ақ жаһандану жағдайында ұйымдар өздерінің бизнес-ұйымдарын үнемі жетілдіруге және бейімдеуге мәжбүр етеді. Қарапайым өндіріс тұжырымдамасы ұйымдарға тауарларды шығаруға және тұтынушыға қажетті сапада ең төменгі және ең төменгі шығындарға қызмет көрсетуге мүмкіндік беретін қызметтің барлық бағыттары бойынша әдістер мен құралдар жиынтығын ұсына отырып, олардың бизнес тиімділігі мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі.

СМЖ және YӨМЖ интеграциясының негізгі мақсаттары:

- Өндірілетін өнімдердің немесе көрсетілетін қызметтердің құндық ағынының сипаттамаларын басқарудың кешенді тәсілін жасау нәтижесінде өнімнің өнімділігін арттыру және өнімнің немесе қызметтердің құнын төмендету кезінде сапаны жақсарту;

- бірыңғай жүйесіне жеке бөліктерінің бірігуі нәтижесінде қосылыстар тиімділігін арттыру;

- СМЖ және YӨМЖ үшін бірыңғай басқару жүйесін құру, оның ішінде жоспарлау, бақылау және жетілдіру шаралары;

- түсініспеушілік деңгейін төмендету.

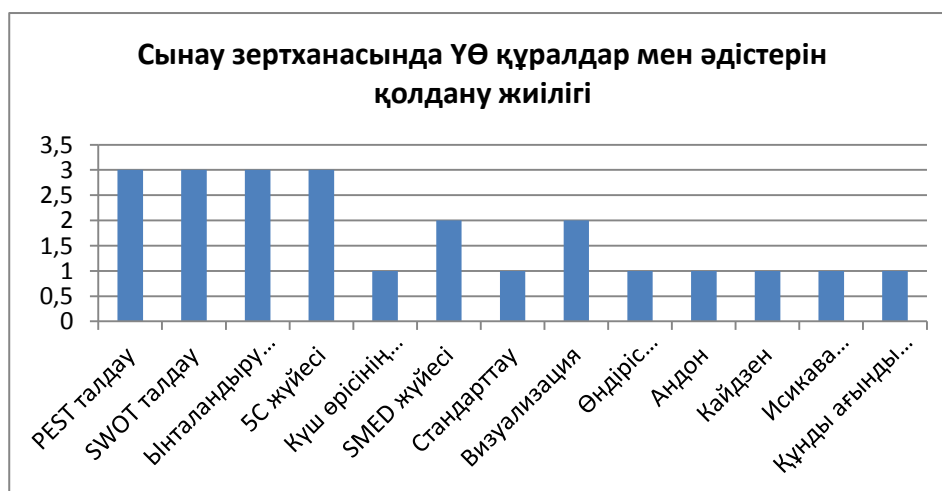
СМЖ және YӨМЖ енгізудің мақсаттарын іске асыру мынадай артықшылықтарды береді:

- Тұтынушы мен басқа мүдделі тараптардың талаптарына сәйкес келетін тауарлар мен қызметтерді ұсыну тұрақтылығы;

- Тұтынушы және басқа мүдделі тараптарды қанағаттандыру арқылы бизнестің тиімділігін арттыру үшін мүмкіндіктерді құру;

- ресурстардың оңтайлы бөлінуіне және өнімдер мен қызметтердің ағынын басқару үдерістеріне және сипаттамаларына бірыңғай көзқараспен мүдделер қақтығыстарын және қайталанатын функцияларды, құжаттаманы, процестерді жою арқылы тұтастай алғанда ұйым тәуекелдерінің деңгейін төмендету [4,5].

ISO 9001 және ГОСТ ISO/IEC 17025 стандарт талаптары мен YӨ құралдарын қолдану мүмкіндігін талдау жасалынды. Соның нәтижесінде сынақ зертханасында қолданылатын әдістер жиілігін анықталды [6] (2-сурет).

2-сурет Сынау зертханасында YӨ құралдары мен әдістерін қолдану жиілігі

Графикке қарастыра отыра, осы құралдар мен әдістерді сынау зертханасына енгізгенде зор үлесін қосады:

- 5C жүйесі

- SWOT талдау
- PEST талдау
- Ынталандыру жүйесі
- SMED жүйесі
- Визуализация

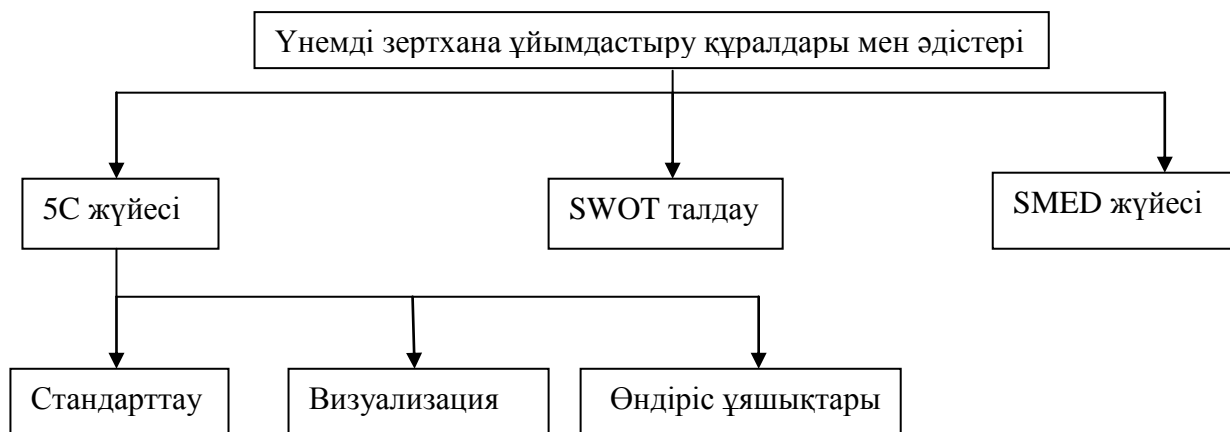
Жоғарыда жазылған құралдар мен әдістер арасынан ҮӨ құралдарына жатпайтын «ынталандыру жүйесі», бірақ ол негізгі енгізу тұжырымдама болып табылады және оны басқалармен бірге санау керек.

PEST талдауды санамауға болады, өйткені сынау зертхана кәсіпорынның бір бөлімі және сыртқы факторларды кәсіпорынды алуға болады. Осыдан ішкі факторларын SWOT талдау арқылы талдауға болады.

5С жүйесі өзіне тағы қосымша құралдарды қосады, олар:

- Визуализация
- Стандарттау
- Өндіріс ұяшықтары

Үнемді зертхананы ұйымдастыруды талдау жасағаннан кейін ҮӨ құралдар мен әдістерді қолданған жөн (3-сурет).

3 - сурет Үнемді зертхана ұйымдастыру құралдары мен әдістері

Талдау нәтижелері бойынша сапа менеджмент жүйесіне қосылатын бөлік болып табылатын, сынау зертхана мен ҮӨМЖ үшін белгіленген талаптардың өзара байланысын көруге болады. Сонымен үнемді зертхана ұйымдастыру үшін ҮӨ құралдары мен әдістері анықталды.

Осыдан ҮӨ тұжырымдамасы СЗ талаптарына қайшы келмегендіктен, ҮӨ тұжырымдамасын СЗ СМЖ-не енгізу мүмкін. ҮӨ тұжырымдамасы СЗ қойылатын талаптарды қанағаттандырудың тиімді әдісі болып табылады.

Қорытынды: Сынақ зертханасында ҮӨ тұжырымдамасының элементтерін енгізу мүмкіндігін талданды, ҮӨ тұжырымдамасының құралдарын және әдістерін қолдану сынау зертханасы үшін оңтайлы болып табылады.

Енді үнемдеу тұжырымдамасы көптеген салаларда қабылданады.

Сынақ зертханаларына және ҮӨМЖ талаптарына талдау зертханалық жағдайларда концептуалды қолдану мүмкіндігін растайды, сондай-ақ SWOT талдауы ҮӨ тұжырымдамасын зертханада дұрыс қолдану және қолданудың кейбір қауіптерді азайтуға және зертхананың кейбір мүмкіндіктерін іске асыруға мүмкіндік береді. Тұжырымдама процестерді жақсартуға, оларды аз уақытпен өткізуге, яғни сынақ зертханасының тиімділігін арттыруға және шығындарды азайтуға мүмкіндік береді. Таңдалған құралдар мен үнемді өндірістік ұғымдардың әдістерін дұрыс қолдану және іске асыру үшін оларды пайдалану құжатталған рәсімдер әзірленді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. ҚР СТ ISO/IEC 17025-2017 Сынақ және калибрлеу зертханаларының құзыреттілігіне қойылатын жалпы талаптар
2. Егорова Л. А. Проблемы и перспективы интеграции систем менеджмента / Л.А. Егорова // Сертификация. - 2004. - №2.
3. ГОСТ Р 56020–2014 Бережливое производство. Основные положения и словарь. Введ. 2015-03-01. М.: Стандартинформ, 2015. 18 с.
4. ГОСТ Р 57522–2017 Бережливое производство. Руководство по интегрированной системе менеджмента качества и бережливого производства. Введ. 2018-01-01. М.: Стандартинформ, 2017. 20 с.
5. ГОСТ Р 56404–2015 Бережливое производство. Требования к системам менеджмента. Введ. 2015-06-02. М.: Стандартинформ, 2015. 20 с.
6. ҚР СТ ISO 9001-2016 Сапа менеджмент жүйесі. Талаптар